

A HABSBERGOK GAZDASÁGPOLITIKÁJA A 17–18. SZÁZADBAN

Az 1990. augusztus 20-24. között a belgiumi Leuvenben megtartott 10. Nemzetközi Gazdaságtörténeli Kongresszus három óra időtartamú, ún. C-szekcióülést szentelt a Habsburgok gazdaságpolitikájának a 17-18. században. A szekcióülés előkészítésére és levezetésére Aldo De Maddalena, a Nemzetközi Gazdaságtörténeli Társaságnak az 1990-1994. ciklusra megválasztott elnöke (Università Commerciale Luigi Bocconi, Milano) és Heckenast Gusztáv (MTA Történettudományi Intézet, Budapest) kapott megbízást. Mivel kezdettől fogva világos volt, hogy a téma minden oldalú, rendszeres bemutatásának nincsenek meg sem a személyi, sem a tárgyi feltételei, úgy gondoltuk, hogy a Kongresszus nyújtotta alkalmat az érdekelt kutatók kölcsönös információcsere-jére fogjuk felhasználni.

A szekcióülésem 11 referátum került — részben kivonatos — ismertetésre, közülük 2 a spanyol, 9 az osztrák Habsburgok gazdaságpolitikájával foglalkozott. Az előadók nemzeti megoszlása a következő volt: 4 magyar, 3 olasz, 1-1 amerikai, belga, cseh, illetve horvát. A birodalmi gazdaságpolitika egészének bemutatására sem spanyol, sem osztrák vonatkozásban nem került sor. Az egyes referátumok — Freudenbergeré kivételével, aki a főleg Angliából a cseh és osztrák örökös tartományokba irányuló technológiai transzfer kérdésével foglalkozott — a Habsburgok egy-egy országában vagy tartományában vizsgálták a gazdaságpolitikát, vagy annak valamelyik szektorát és az illető ország, vagy tartomány gazdasági életét. A Habsburg gazdaságpolitika egészét Magyar-, illetve Csehország vonatkozásában egy-egy referátum (Heckenast, Klíma) törekedett áttekinteni, a pénzügyi politikával Itáliában három (Rizzo Lombardiában, Benigno Sziciliában, Romani Mantuában), az agrárpolitikával Magyarországon két (Barta János általában, Magyar Eszter az erdőgazdálkodásban), az iparpolitikával, a kereskedelempolitikával és a telepítéspolitikával egy-egy (Houtman-De Smedt Dél-Németalföldön, Erceg az Osztrák Tengerparton, T. Mérey a Dél-Dunántúlon) referátum foglalkozott.

A referátumok olyan új szempontokat vetettek fel — legyen szabad itt csak Freudenbergernek a kora újkori technológiai transzfer „nem verbális” módjáról tett, vagy Heckenastnak a gazdaságpolitika érvényesítésének korlátaival kapcsolatos megállapítását említeni —, amelyek a szorosan vett téma keretein túl is hasznosíthatónak látszanak, és nagyon változatos, a kutatásba eddig be nem vont, hatalmas forrásanyagot tártak fel. A magyar történetírás előtt eddig ismeretlen volt mindaz, ami a szekcióülésem a Habsburgok itáliai tartományaiban folytatott pénzügyi politikájáról, vagy a dél-németalföldi iparpolitikájáról elhangzott, pedig bizonyos analógiák saját történelmünkkel figyelemreméltóak. Ennélfogva kívánatosnak látszott a szekcióülés anyagának közreadása.

A referátumok elhangzásuk sorrendjében kerülnek közlésre. Kongresszusi szekcióülések résztvevői általában két változatban készítik el referátumukat: a rövidebb az, ami elhangzik, a hosszabb a közlésre szánt. A nem Magyarországgal foglalkozó referátumok esetében a hosszabb változatot közöljük, a hazai szerzőktől a rövidebbet. Szerkesztési

problémát jelentett, hogy egyes referátumok szerzői ellátták szövegüket lábjegyzetekkel, mások csak irodalomjegyzéket csatoltak (többnyire Magyarországon hozzáférhetetlen művekkel), a rövidebb változatokhoz pedig nem készült apparátus. Egyöntetűség kedvéért valamennyi referátumnak csak a szövegét közöljük.

A nem magyar szerzők szövegeit Heckenast Gusztáv, Jászay Gabriella, Jászay Magda és Szávoszt Tamásné fordította.

Heckenast Gusztáv